Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 27. októbra 2016 [1]

Vec C-337/15 P

Európsky ombudsman
proti

Claire Staelenovej

„Odvolanie — Mimozmluvná zodpovednosť — Zaobchádzanie ombudsmana so sťažnosťou týkajúcou sa spravovania zoznamu vhodných uchádzačov vo verejnom výberovom konaní — Vyšetrovacie právomoci — Povinnosť starostlivosti — Nemajetková ujma“

Podľa

1. článku 41 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) majú občania Únie právo, aby vo veciach, ktoré sa ich týkajú, vykonávali inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie riadnu správu vecí verejných. Povinnosť náležitej starostlivosti alebo, konkrétnejšie, povinnosť starostlivo a nestranne preskúmať všetky relevantné okolnosti prejednávanej veci (ďalej len „zásada TUM“) [2], je súčasťou zásady riadnej správy vecí verejných. Vo všeobecnosti sa uplatňuje na činnosť správneho orgánu Únie vo vzťahoch s verejnosťou. [3]

2. Vedie však porušenie práva na riadnu správu vecí verejných k náhrade škody? Konkrétne, predstavuje samotné porušenie zásady TUM zo strany Európskeho ombudsmana dostatočne závažné porušenie práva Únie, ktorého cieľom je priznať práva jednotlivcom? To je v skratke otázka, o ktorej má Súdny dvor momentálne rozhodnúť, viac než 12 rokov od vyhlásenia kľúčového rozsudku vo veci Lamberts. [4]

3. Všeobecný súd v podstate rozhodol, že porušenie zásady TUM *per se* predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie, a zároveň, že ombudsman túto zásadu pri posudzovaní sťažnosti pani Claire Staelenovej alebo v tejto súvislosti nedodržal v štyroch rôznych prípadoch. [5] Všeobecný súd okrem toho rozhodol, že ombudsman na jej listy nereagoval v primeranej lehote. V dôsledku týchto porušení Všeobecný súd priznal pani Staelenovej 7 000 eur ako náhradu škody za stratu jej dôvery v úrad ombudsmana a jej pocit premárneného času a energie.

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Pozri najmä rozsudok z 21. novembra 1991, Technische Universität München (C-269/90, EU:C:1991:438, bod 14). Ako sa uvádza nižšie, táto zásada nemá svoje konzistentné pomenovanie, čo ma vedie k zaujatiu neutrálnejšieho prístupu.

3 — Rozsudok zo 16. decembra 2008, Masdar (UK)/Komisia (C-47/07 P, EU:C:2008:726, bod 92).

4 — Rozsudok z 23. marca 2004, Európsky ombudsman/Lamberts (C-234/02 P, EU:C:2004:174), vyhlásený v pléne (ďalej len „rozsudok Lamberts“).

5 — Rozsudok z 29. apríla 2015, Staelen/Ombudsman (T-217/11, EU:T:2015:238) (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

4. Ja so Všeobecným súdom nesúhlasím a v týchto návrhoch objasním prečo. Z tohto dôvodu navrhujem, aby Súdny dvor zrušil napadnutý rozsudok a o žalobe podanej v prvom stupni rozhodol tak, že žalobu pani Staelenovej zamietne ako nedôvodnú.[6]

I – Právny rámec

5. Článok 3 rozhodnutia 94/262/ESUO, ES, Euratom[7] stanovuje:

„1. [Ombudsmanka][8] z vlastného podnetu alebo na základe sťažnosti uskutoční prieskum, ktorý považuje za potrebný na vyjasnenie možného nesprávneho úradného postupu pri činnostiach orgánov a inštitúcií [Únie]…

2. Orgány a inštitúcie [Únie] musia poskytnúť ombudsman[ke] informácie, ktoré od nich žiadal[a], a umožniť [jej] prístup k príslušným dokumentom… Úradníci a ostatní zamestnanci orgánov a inštitúcií [Únie] musia na žiadosť ombudsman[ky] vypovedať…“

II – Skutkové okolnosti konania[9]

6. Dňa 14. novembra 2006 podala pani Staelenová ombudsmanke sťažnosť týkajúcu sa údajného nesprávneho zostavenia zoznamu vhodných uchádzačov zo strany Európskeho parlamentu, ktorý bol vydaný ako výsledok verejného výberového konania EUR/A/151/98, a na ktorom bola žalobkyňa uvedená ako úspešná uchádzačka.

7. Ombudsmanka po svojom vyšetrovaní (ďalej len „prvotné vyšetrovanie“) vydala 22. októbra 2007 rozhodnutie, v ktorom konštatovala, že Parlament sa nedopustil nesprávneho úradného postupu.

8. Dňa 29. júna 2010 sa ombudsmanka rozhodla začať vyšetrovanie z vlastného podnetu s cieľom opätovne posúdiť, či sa Parlament dopustil nesprávneho úradného postupu (ďalej len „vyšetrovanie z vlastného podnetu“).

9. Dňa 31. marca 2011 ombudsmanka prijala rozhodnutie, ktorým ukončila vyššie uvedené vyšetrovanie, pričom opätovne rozhodla, že Parlament sa nedopustil nesprávneho úradného postupu.

III – Konanie pred Všeobecným súdom

10. Návrhom podaným 20. apríla 2011 pani Staelenová podala voči ombudsmanke žalobu o náhradu škody, ktorá jej údajne vznikla v súvislosti s prístupom ombudsmanky k vybaveniu jej sťažnosti uvedenej v bode 6 vyššie.

11. Po verejnom pojednávaní, ktoré sa konalo 9. apríla 2014, Všeobecný súd v napadnutom rozsudku čiastočne vyhovel žalobe pani Staelenovej a ombudsmanke uložil povinnosť zaplatiť jej 7 000 eur. Všeobecný súd žalobu vo zvyšnej časti zamietol a každého z účastníkov konania zaviazal znášať polovicu trov konania druhého účastníka konania.

6 — Uzneseniami z 29. júna 2016, Európsky ombudsman/Staelen (C-337/15 P, neuverejnený, EU:C:2016:670), a z 20. júla 2016, Staelen/Európsky ombudsman (C-338/15 P, neuverejnený, EU:C:2016:599), Súdny dvor zamietol vlastné odvolanie pani Staelenovej a jej vzájomné odvolanie proti napadnutému rozsudku.

7 — Rozhodnutie Európskeho parlamentu z 9. marca 1994 o úprave a všeobecných podmienkach upravujúcich výkon funkcie ombudsmana (Ú. v. ES L 113, 1994, s. 15; Mim. vyd. 01/001, s. 283).

8 — Hoci sa väčšina relevantných udalostí týka jej predchodcu, v záujme konzistentnosti budem odkazovať na aktuálnu predstaviteľku úradu ombudsmana – konkrétne na pani Emily O'Reillyovú, ktorá je ombudsmankou od 1. októbra 2013.

9 — Body 1 až 42 z celkových 339 bodov napadnutého rozsudku uvádzajú skutkové okolnosti tohto konania v plnom rozsahu.

IV – Konanie pred Súdnym dvorom a návrhy na rozhodnutie

12. Ombudsmanka vo svojom odvolaní podanom na Súdny dvor 6. júla 2015 navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok jednak v rozsahu, v akom konštatuje, a) že ombudsmanka sa dopustila viacerých porušení práva, ktoré predstavujú dostatočne závažné porušenie práva Únie, b) že je preukázaná existencia nemajetkovej ujmy a c) že existuje príčinná súvislosť medzi porušením práva zisteným Všeobecným súdom a nemajetkovou ujmou, a jednak v rozsahu, v akom zaväzuje ombudsmanku na zaplatenie náhrady škody vo výške 7 000 eur,

— zamietol žalobu ako nedôvodnú v rozsahu, v akom sa vyhlási neplatnosť napadnutého rozsudku,

— subsidiárne, vrátil vec na Všeobecný súd v rozsahu, v akom sa vyhlási neplatnosť napadnutého rozsudku,

— spravodlivo a primerane rozhodol o trovách konania.

13. Pani Staelenová vo svojom vyjadrení podanom Súdnemu dvoru 8. októbra 2015 navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol odvolanie ako čiastočne neprípustné a v každom prípade ako nedôvodné,

— uložil ombudsmanke povinnosť zaplatiť 50 000 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy,

— zaviazal ombudsmanku na náhradu všetkých trov konania týkajúcich sa konania o odvolaní, ako aj konania v prvom stupni.

14. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 6. septembra 2016, predniesla svoje ústne vyjadrenie iba ombudsmanka.

V – Analýza

A – *Úvodné poznámky*

15. Ako predbežnú procedurálnu námietku uvádzam, že druhý návrh uvedený vo vyjadrení pani Staelenovej k odvolaniu ombudsmanky, ktorým navrhuje, aby Súdny dvor uložil ombudsmanke povinnosť zaplatiť 50 000 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy, je podľa článku 174 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora zjavne neprípustný, keďže prekračuje rámec návrhov, ktorých sa možno vo vyjadrení k odvolaniu domáhať. [10]

16. Keď sa pozrieme na odvolanie ombudsmanky, obsahuje päť odvolacích dôvodov.

17. Konkrétne ombudsmanka tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že a) obyčajné porušenie zásady TUM postačuje na preukázanie existencie dostatočne závažného porušenia; b) presvedčivé vysvetlenie, ktoré inštitúcia predloží ombudsmanke v rámci vyšetrovania, ju nezbavuje jej zodpovednosti uistiť sa, že skutočnosti, na ktorých spočíva toto vysvetlenie, sú preukázané; c) odpovede pre pani Staelenovú, ktoré neboli odovzdané v primeranej lehote, predstavujú dostatočne závažné porušenie práva Únie, ktoré má za následok vznik

10 — Pozri v súvislosti so súčasným rokovacím poriadkom návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wathelet vo veci Komisia/Andersen (C-303/13 P, EU:C:2015:340, bod 8) a v súvislosti s predchádzajúcim rokovacím poriadkom rozsudok z 5. júla 2011, Edwin/ÚHVT (C-263/09 P, EU:C:2011:452, body 83 a 84). Vo veci C-338/15 P pani Staelenová navrhovala, aby Súdny dvor uložil ombudsmanke povinnosť zaplatiť rovnakú sumu.

mimozmluvnej zodpovednosti Únie; d) stratu dôvery pani Staelenovej v úrad ombudsmanky možno považovať za nemajetkovú ujmu bez poskytnutia primeraného vysvetlenia takéhoto posúdenia; e) existuje príčinná súvislosť medzi uvedenou stratou dôvery a porušením práva, ktorého sa jej úrad údajne dopustil.

18. Ako sa objasnilo na pojednávaní, pokiaľ ide o druhú až štvrtú časť prvého odvolacieho dôvodu; druhú časť druhého odvolacieho dôvodu; a tretí a štvrtý odvolací dôvod, ombudsmanka napáda tak dôvodnosť záverov napadnutého rozsudku, ako aj dodržanie povinnosti odôvodnenia zo strany Všeobecného súdu. V každom prípade otázka, či je odôvodnenie rozsudku Všeobecného súdu rozporuplné alebo nedostatočné, predstavuje právnu otázku, ktorej zodpovedania sa možno dovolávať v rámci odvolania. [11] Navyše, procedurálne pochybenie, ktoré spočíva v uvedení nedostatočných alebo žiadnych dôvodov, a ktoré vyplýva z rozsudku vydaného v prvom stupni, môže vzhľadom na svoju osobitnú povahu nepochybne Súdnemu dvoru sťažiť rozhodovanie o hmotnoprávnej chybe v odvolacom konaní, kedy sa tieto dva aspekty môžu prepájať. [12] Na základe uvedeného považujem na účely týchto návrhov za najvhodnejšie zaoberať sa odôvodnením napadnutého rozsudku samostatne až po posúdení podstaty každého odvolacieho dôvodu. Takto to teraz aj urobím.

B – *O prvom odvolacom dôvode: vznik zodpovednosti Únie za porušenie zásady TUM zo strany ombudsmanky počas prvotného vyšetrovania*

1. Tvrdenia účastníkov konania

19. Prvý odvolací dôvod ombudsmanky pozostáva zo štyroch častí: úvodná časť týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia, ktorého sa Všeobecný súd dopustil všeobecným rozhodnutím, že akékoľvek porušenie zásady TUM predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie, a tri časti týkajúce sa troch prípadov, keď Všeobecný súd rozhodol, že ombudsmanka takýmto spôsobom porušila túto zásadu v rámci prvotného vyšetrovania. Tieto tri časti sa týkajú prípadov, keď ombudsmanka: a) skreslila obsah stanoviska Európskeho parlamentu z 27. marca 2007 v jej rozhodnutí z 22. októbra 2007; b) údajne nepreverila, či parlament informoval iné inštitúcie o zaradení pani Staelenovej na zoznam úspešných uchádzačov vo verejnom výberovom konaní EUR/A/151/98 (ďalej len „predmetné informácie“); a c) údajne nepreskúmala, či predmetné informácie boli poskytnuté generálnym riaditeľstvám Parlamentu (ďalej len „GR“).

20. Ombudsmanka sa domnieva, že všeobecný prístup, ktorý Všeobecný súd zaujal najmä v bode 86 napadnutého rozsudku, nie je zlučiteľný s právom Únie. Tvrdí, že citovaná judikatúra nepodporuje závery Všeobecného súdu. Okrem toho sa ombudsmanka domnieva, že Všeobecný súd v bodoch 141 až 145 napadnutého rozsudku rozhodol nesprávne, že tieto tri jednotlivé preskúmané prípady predstavujú dostatočne závažné porušenie práva Únie.

21. Pani Staelenová tvrdí, že ombudsmanka zamieňa rozhodovanie o začatí vyšetrovania, ktoré jej priznáva článok 3 rozhodnutia 94/262, so spôsobom, akým sa toto vyšetrovanie vykonáva, a že ombudsmanka nesprávne uvádza, že z napadnutého rozsudku vyplýva, že akékoľvek pochybenie predstavuje porušenie zásady TUM a má za následok vznik jej zodpovednosti. Pani Staelenová pokračuje tvrdením, že otázka, či ombudsmanka skreslila stanovisko Parlamentu z 22. marca 2007, predstavuje posúdenie skutkového stavu, ktoré nemožno v rámci odvolania preskúmať. Pani Staelenová

11 — Rozsudok zo 16. decembra 2008, Masdar (UK)/Komisia (C-47/07 P, EU:C:2008:726, bod 76 a citovaná judikatúra).

12 — Pozri napríklad rozsudok z 12. júla 2005, Komisia/CEVA a Pfizer (C-198/03 P, EU:C:2005:445, body 67 až 69). Pozri tiež rozsudok z 9. septembra 2008, FIAMM a i./Rada a Komisia (C-120/06 P a C-121/06 P, EU:C:2008:476, bod 89).

uvádza, že ombudsmanka žiada, aby Súdny dvor zmiernil podmienky upravujúce mimozmluvnú zodpovednosť odvolateľa, a že takéto konanie by bolo v rozpore s rozsudkom vo veci Lamberts. Vo vyjadrení k druhej a štvrtej časti prvého odvolacieho dôvodu pani Staelenová okrem toho tvrdí, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia.

2. Posúdenie

a) Prípustnosť

22. Pani Staelenová tvrdí, že prvá a tretia časť prvého odvolacieho dôvodu sú neprípustné, pretože ich vecná povaha je nedôvodná.

23. Prvá časť prvého dôvodu je vskutku výlučne právnou otázkou v rozsahu, v akom sa týka otázky, či porušenie zásady TUM predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie, ktorého cieľom je priznať práva jednotlivcom. Pokiaľ ide o ostatné časti prvého odvolacieho dôvodu, platí, že hoci sú nesporne spojené s posúdením skutkového stavu, a to v súvislosti s poskytnutím predmetných informácií, námietku ombudsmanky tvorí otázka právnej povahy: či to, že uvedené poskytnutie (alebo neposkytnutie) informácií nepreskúmala, predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie. Ako uviedla ombudsmanka vo svojom vyjadrení, Súdny dvor má pri preskúmaní odvolania prinajmenšom právomoc preskúmať právnu kvalifikáciu skutkového stavu, ku ktorej dospel Všeobecný súd, ako aj právne následky, ktoré z neho Všeobecný súd vyvodil. [13]

b) Prvá časť prvého odvolacieho dôvodu: kritérium uplatniteľné pri posúdení, či ombudsmanka porušila zásadu TUM spôsobom, ktorý má za následok vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie

i) Všeobecné úvahy o rozsahu pôsobnosti zásady TUM

24. Povinnosť starostlivo a nestranne preskúmať všetky relevantné okolnosti prejednávanej veci je pevnou súčasťou správneho práva Únie. Je podstatou dobre fungujúcej správy, hoci nejde o pojem s presne vymedzenými právnymi kontúrami. [14] To je možno dôvod, prečo sa zásada TUM niekedy označuje ako zásada alebo povinnosť „starostlivosti“, a tiež možno dôvod, prečo prispela k posilneniu súvisiacich základných princípov správneho práva, akými sú nestrannosť a včasné vybavenie veci. [15]

25. V prejednávanej veci je popredným aspektom tejto zásady (alebo povinnosti) čas, za ktorý správny orgán musí overiť a preskúmať skutkový stav konkrétnej veci.

26. Osobitosťou prejednávanej veci nie je to, či Všeobecný súd správne usúdil, že ombudsmanka vo viacerých prípadoch porušila zásadu TUM. Ide predovšetkým o to, či Všeobecný súd konal správne, keď rozhodol, že predmetné porušenia mali taký rozsah, že v ich dôsledku došlo k vzniku mimozmluvnej zodpovednosti Únie. Tieto otázky ma privádzajú k tomu, aby som sa v nasledujúcej časti v skratke vyjadril k rozsahu pôsobnosti zásady TUM.

13 — Pozri okrem iného rozsudok z 19. júla 2012, Alliance One International a Standard Commercial Tobacco/Komisia a Komisia/Alliance One International a i. (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 84).

14 — V súlade s tým pozri CRAIG, P.: Commentary on Article 41 of the Charter. In: PEERS, S. a kolektív (eds.): *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014, s. 1078, v bode 41.28.

15 — K tejto otázke pozri MIHAESCU EVANS, B.: *The right to good administration at the crossroads of the various sources of fundamental rights in the EU integrated administrative system*. Luxembourg Legal Studies, zv. 7, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2015, s. 392 a nasl. (pozri najmä s. 394 až 401, pokiaľ ide o taxonomické nezrovnalosti pri riešení tejto záležitosti).

27. Zásada TUM sa od počiatku prejavuje na dvoch rôznych úrovniach: v rámci vnútorného administratívneho systému Únie, ako aj na úrovni členských štátov, keď sa pravidlá Únie vykonávajú prostredníctvom vnútroštátnych správnych orgánov. Tieto návrhy sa týkajú prvej z uvedených úrovní. [16]

28. Stručne povedané, zásada TUM zahŕňa dve kontrastné hľadiská: jedno zohľadňuje správny orgán, druhé zohľadňuje súkromné osoby.

29. Na jednej strane, správny orgán zjavne nie je vševediaci. Požiadavka, aby vykonal vyšetrovacie opatrenia týkajúce sa aj menej závažných otázok, ktorých výsledok môže mať len malý význam pre vybavenie konkrétnej veci, by sa mohla javiť ako neprimeraná a odporujúca efektívnemu využívaniu verejných zdrojov. V závislosti od okolností je okrem toho zrejmé, že niekedy bude rozumnejšie požadovať, aby potrebné informácie poskytli osoby, ktorých veci sa vybavujú, a to vtedy, ak tieto informácie môžu poskytnúť ihneď, čo platí najmä vtedy, ak ide o prípady, ktoré zahŕňajú žiadosti. [17] Vzájomné pôsobenie s inými právnymi predpismi, akými sú napríklad ustanovenia upravujúce mlčanlivosť, okrem toho môže obmedziť možnosť správneho orgánu zhromaždiť ďalšie informácie. Napokon zásada TUM nie je všeliek. Hoci od správneho orgánu vyžaduje, aby konal starostlivo a opatrne, neukladá mu povinnosť chrániť hospodárske subjekty pred každou ujmou, ktorá vyplýva z realizácie obvyklého obchodného rizika. [18]

30. Na druhej strane, orgány verejnej správy sú zvyčajne veľké a dobre vybavené, a preto sú aj vhodnejšie než súkromné osoby na to, aby vybavovali veci, poskytovali rady a zhromažďovali príslušné informácie. [19] Platí teda, že zatiaľ čo od osôb možno požadovať, aby pri vyšetrovaní spolupracovali poskytnutím všetkých informácií, ktoré sú schopné zaobstarať, správny orgán je povinný vykonávať vyšetrovanie s maximálnou možnou mierou starostlivosti, aby odstránil pochybnosti, ktoré existujú. [20] Orgány sú vskutku povinné automaticky vyčerpať všetky možné spôsoby zistenia skutkového stavu, od ktorého závisí uplatňovanie ustanovení Únie v každom konkrétnom prípade. [21] Je preto nepravdepodobné, že zásadu TUM by bolo možné zmierniť z dôvodu zníženia zaťaženia správneho orgánu či zníženia verejných výdavkov, s výnimkou tých prípadov, v ktorých by jej nezmiernenie jednoznačne znamenalo, že zaťaženie alebo výdavky by prekročili hranice toho, čo možno rozumne požadovať. [22] Napokon, neexistuje žiadny dôvod na zmiernenie povinností vyplývajúcich zo zásady TUM v prípade, keď výsledok vyšetrovania správneho orgánu vo vzťahu ku konkrétnej veci môže viesť k uloženiu sankcie. [23]

31. V tejto súvislosti je v Únii, ktorá je založená na princípoch právneho štátu, nanajvýš dôležité, aby sa správne orgány Únie ustavične usilovali o prijatie rozhodnutí, ktoré vychádzajú zo správnej skutkovej podstaty, a aby dodržiavali všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej sú správne orgány povinné konať v súlade s právom. Preto sú orgány Únie povinné pri posudzovaní konkrétnej veci zhromažďovať čo najrýchlejšie a najúčinnejšie všetky informácie, ktoré sú pre nich za daných okolností potrebné

16 — Čo sa týka druhej úrovne, vo vzťahu k Švédsku pozri REICHEL, J.: *God förvaltning i EU och i Sverige*. Stockholm: Jure Publishing, 2006, s. 489 a nasl.

17 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 11. novembra 1986, Irish Grain Board (254/85, EU:C:1986:422, bod 19). HOFFMANN, H.: Inquisitorial Procedures and General Principles of Law: The Duty of Care in the Case Law of the European Court of Justice. In: JACOBS, L. a BAGLAY, S. (eds.): *The Nature of Inquisitorial Processes in Administrative Regimes: Global Perspectives*. Farnham: Ashgate, 2013, s. 165.

18 — Rozsudok zo 16. decembra 2008, Masdar (UK)/Komisia (C-47/07 P, EU:C:2008:726, bod 93).

19 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 28. júna 2007, Internationaler Hilfsfonds/Komisia (C-331/05 P, EU:C:2007:390, bod 24).

20 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 11. novembra 1986, Irish Grain Board (C-254/85, EU:C:1986:422, bod 16).

21 — Čo sa týka povinnosti vnútroštátnych orgánov zhromažďovať fakty pri vykonávaní práva Únie, pozri rozsudok z 21. septembra 1983, Deutsche Milchkontor a i. (C-205/82 až C-215/82, EU:C:1983:233, bod 35).

22 — Čo sa týka obmedzenia možnosti vnútroštátnych orgánov opierať sa o článok 36 Zmluvy o EHS (teraz článok 36 ZFEÚ), pozri rozsudok z 20. mája 1976, de Peijper (104/75, EU:C:1976:67, bod 18).

23 — V tejto súvislosti porovnaj pravidlá, ktoré upravujú súvisiacu, avšak rozdielnu otázku dôkazného bremena, akým je napríklad článok 3 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) v znení zmenenom a doplnenom, a, čo sa týka vzájomného pôsobenia medzi zásadou TUM a pravidlami dokazovaniam, napríklad rozsudok z 3. apríla 2014, Francúzsko/Komisia (C-559/12 P, EU:C:2014:217, bod 63).

a dostatočné, a ktoré umožnia, aby zamýšľaný výsledok úspešne odolával potenciálnemu súdnemu preskúmaniu. Informácie, ktoré správny orgán zhromaždí, musia prinajmenšom umožniť, aby sa výsledok, o ktorom správny orgán plánuje v danej veci rozhodnúť, mohol považovať za vhodný a nie neprimeraný.[24] V žiadnom prípade preto nemožno vylúčiť, že orgán bude musieť vynaložiť väčšie zdroje, než si spočiatku myslel.

32. Vyššie uvedené však nič nemení na tom, že keďže v článku 41 Charty ani nikde inde v primárnom práve sa nenachádza príslušná úprava, posúdenie, či správny orgán splnil svoju povinnosť preskúmať všetky relevantné okolnosti konkrétnej veci na uspokojivej úrovni je vo svojej podstate kazuistické. Presnejšie povedané, bude to závisieť predovšetkým od dvoch skutočností: po prvé, od *skutkových okolností* danej veci, a po druhé, od výkladu *osobitných pravidiel Únie*, ktoré upravujú predmetný postup a činnosť správneho orgánu v tejto súvislosti.[25]

33. A napokon, pokiaľ ide o otázku náhrady škody, z judikatúry vyplýva, že porušenie zásady TUM v zásade môže viesť k jej vyplateniu.[26] Konkrétne (terajší) Všeobecný súd uviedol, že „zistenie pochybenia, ktorého by sa za podobných okolností nedopustil primerane prezieravý a starostlivý správny orgán, podporí záver, že konanie inštitúcie [Únie] predstavuje protiprávnosť takej povahy, ktorá odôvodňuje uplatnenie zodpovednosti [Únie] podľa [článku 340 ZFEÚ]“.[27] To, že Všeobecný súd použil pojem „podporí“, zdá sa, naznačuje, že toto kritérium nenahrádza tradičné kritériá pre vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie; pojmy použité v rámci judikatúry sa však líšia.[28] Súdny dvor vo svojej judikatúre neurčil porovnávacie kritérium,[29] ale namiesto toho odkazuje na „nedostatok starostlivosti, [ktorý] je čoraz viac zrejmý“.[30]

ii) Podstata

34. Na základe týchto úvodných skutočností sa teraz zameriam na prístup, ktorý Všeobecný súd zaujal v napadnutom rozsudku kritizovanom zo strany ombudsmanky, a konkrétnejšie v jeho bodoch 85 až 88.

35. V bode 86 napadnutého rozsudku Všeobecný súd rozhodol, že „obyčajné porušenie [zásady TUM] postačuje na preukázanie existencie dostatočne závažného porušenia“[31]. Ako uvádza ombudsmanka, to predstavuje skreslenie judikatúry: Súdny dvor opakovane rozhodol, že ak dotknutý orgán Únie „disponuje len značne obmedzenou mierou voľnej úvahy, či dokonca voľnou úvahou vôbec nedisponuje, na preukázanie dostatočne závažného porušenia *môže* postačovať obyčajné porušenie

24 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 22. októbra 1991, Nölle (C-16/90, EU:C:1991:402, bod 13).

25 — Pozri napríklad rozsudok zo 6. novembra 2008, Holandsko/Komisia (C-405/07 P, EU:C:2008:613, body 56, 57, 66 a 67).

26 — Pozri rozsudok zo 16. decembra 2008, Masdar (UK)/Komisia (C-47/07 P, EU:C:2008:726, bod 91).

27 — Pozri rozsudky z 12. júla 2001, Comafrica a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 a T-225/99, EU:T:2001:184, bod 134), a zo 17. marca 2005, Agraz a i./Komisia (T-285/03, EU:T:2005:109, bod 40) [zmenený v odvolacom konaní rozsudkom z 9. novembra 2006, Agraz a i./Komisia (C-243/05 P, EU:C:2006:708) len, čo sa týka otázky škody; Komisia nepodala odvolanie proti rozhodnutiu o dostatočne závažnom porušení práva Únie].

28 — Napríklad vo svojom rozsudku z 12. júla 2001, Comafrica a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 a T-225/99, EU:T:2001:184, bod 144) (terajší) Všeobecný súd dodal, že „zistenie pochybenia alebo nezrovnalosti zo strany inštitúcie samo o sebe nepostačuje na vznik mimozmluvnej zodpovednosti [Únie], *pokiaľ sa takéto pochybenie alebo nezrovnalosť nevyznačuje nedostatkom náležitej* starostlivosti alebo obozretnosti“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Vo svojom rozsudku z 18. septembra 1995, Nölle/Rada a Komisia [(T-167/94, EU:T:1995:169) (ďalej len „rozsudok Nölle II“), bod 89] (terajší) Všeobecný súd rozlišoval medzi úplným nedodržiavaním zásady TUM a obyčajným nesprávnym pochopením rozsahu povinností, ktoré z nej vyplývajú.

29 — Porovnaj s rozsudkom z 28. júna 2007, Internationaler Hilfsfonds/Komisia (C-331/05 P, EU:C:2007:390, bod 24), ktorý v rámci konania o zaplatenie náhrady škody mimochodom odkázal na „všetku starostlivosť, ktorú dobre vybavená veľká organizácia dlhuje osobám, ktoré jej podliehajú“.

30 — Rozsudky z 9. decembra 1965, Société anonyme des laminoirs, hauts fourneaux, forges, fonderies and usines de la Providence a i./Vysoký úrad (29/63, 31/63, 36/63, 39/63 až 47/63, 50/63 a 51/63, EU:C:1965:120, s. 937) (priznaná náhrada škody), a z 30. januára 1992, Finsider a i./Komisia (C-363/88 a C-364/88, EU:C:1992:44, bod 22 (nepriznaná náhrada škody). Pozri tiež rozsudok z 15. marca 1995, COBRECAF a i./Komisia (T-514/93, EU:T:1995:49, bod 70), v ktorom (terajší) Všeobecný súd odkazoval na „zrejmý nedostatok starostlivosti“.

31 — Vo francúzskom znení rozsudku, teda v jazyku konania, je použitý pojem „*suffit*“ (postačuje).

práva [Únie]“. [32] A to nie je vôbec prekvapujúce. Zodpovednosť zo strany Únie vskutku predpokladá, že dotknutý orgán Únie *zjavne a závažne* prekročí hranice svojej voľnej úvahy; avšak všeobecná alebo individuálna povaha opatrenia prijatého týmto orgánom nie je určujúcim kritériom pre zistenie týchto hraníc. [33] To, či zodpovednosť vznikne, bude závisieť od množstva rôznych skutočností, vrátane, nie však výlučne, miery voľnej úvahy ponechanej orgánu Únie. [34] Inými slovami, nie každé pochybenie postačuje na vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie; je potrebné niečo viac. Judikatúra Súdneho dvora, ktorá sa týka zásady TUM, a ktorá je uvedená v bode 33, to potvrdzuje: nedostatok náležitej starostlivosti musí byť *zrejmý*. Ak by to tak nebolo, medzi žalobou o neplatnosť podľa článku 263 ZFEÚ a žalobou na náhradu škody podľa článku 268 ZFEÚ by bol len malý rozdiel.

36. Rozsudok vo veci Schneider Electric, na ktorý Všeobecný súd odkazuje, nielenže nepodporuje stanovisko vyjadrené v napadnutom rozsudku, [35] ale horšie, tvrdenie uvedené v bode 86 tohto rozsudku nie je zlučiteľné so – správnym – zhrnutím judikatúry upravujúcej podmienky vzniku mimozmluvnej zodpovednosti Únie, ktoré sa uvádza v jeho bodoch 71 a 72.

37. Vyhlásenia Všeobecného súdu v bodoch, ktoré predchádzajú bodu 86 napadnutého rozsudku, okrem toho neodôvodňujú záver uvedený v tomto bode.

38. Po prvé, Všeobecný súd v bode 86 napadnutého rozsudku uviedol, že ombudsmanka nedisponuje žiadnou mierou voľnej úvahy, pokiaľ ide o rešpektovanie zásady starostlivosti v konkrétnom prípade. Toto vyhlásenie, hoci je správne, je vytrhnuté z kontextu. Je skutočne pravda, že ombudsmankine právo voľnej úvahy ju nezbavuje povinnosti dodržiavať zásadu TUM, keďže ide o všeobecnú právnu zásadu, ktorú musí správny orgán Únie dodržiavať za každých okolností. [36] Vzhľadom na to, čo som už uviedol vyššie v bode 32, sa napriek tomu nič nemení na skutočnosti, že dodržiavanie tejto zásady bude závisieť predovšetkým od toho, či a ako sa ombudsmanka rozhodne vykonať svoje vyšetrovanie. Dodržiavanie zásady TUM je vskutku otázkou okolností. Pokiaľ teda ide o činnosti ombudsmanky, dodržiavanie zásady TUM bude závisieť od konkrétnych okolností, ktoré zase budú závisieť od toho, ako ombudsmanka uplatnila svoju širokú mieru voľnej úvahy.

39. Veľavravné je, že Všeobecný súd si je, zdá sa, vedomý tohto problému. Hneď v bode 87 sa totiž pokúša obmedziť rozsah tohto všeobecného vyhlásenia uvedeného v bode 86 napadnutého rozsudku poznámkou, že porušenie zásady TUM nepredstavuje akákoľvek nezrovnalosť, ktorej sa ombudsmanka dopustí, ale len tá, pre ktorej ombudsmanka nemohla starostlivo a nestranne preskúmať všetky relevantné okolnosti. [37]

32 — Pozri napríklad rozsudky zo 4. júla 2000, Bergaderm a Goupil/Komisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361, bod 44); z 12. júla 2005, Komisia/CEVA a Pfizer (C-198/03 P, EU:C:2005:445, bod 65); a z 19. apríla 2007, Holcim (Deutschland)/Komisia (C-282/05 P, EU:C:2007:226, bod 47) (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

33 — Rozsudok zo 4. júla 2000, Bergaderm a Goupil/Komisia (C-352/98 P, EU:C:2000:361, bod 46); pozri tiež rozsudok z 19. apríla 2007, Holcim (Deutschland)/Komisia (C-282/05 P, EU:C:2007:226, bod 49).

34 — Pozri rozsudok z 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame (C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, body 55 až 57).

35 — Rozsudok z 11. júla 2007, Schneider Electric/Komisia (T-351/03, EU:T:2007:212, body 117 a 118): „ak napadnutá inštitúcia disponuje iba značne obmedzenou, či dokonca nedisponuje žiadnou mierou voľnej úvahy, *môže* na preukázanie dostatočne závažného porušenia práva Spoločenstva stačiť samotné porušenie práva Spoločenstva… To isté platí, ak žalovaná inštitúcia porušila všeobecnú povinnosť starostlivosti (pozri v tomto zmysle [rozsudok z 27. marca 1990, Grifoni/Komisia (C-308/87, EU:C:1990:134)], body 13 a 14) alebo nesprávne uplatnila relevantné hmotné alebo procesné normy“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Súdny dvor okrem toho v poslednom uvedenom rozsudku nerozhodol, že akékoľvek porušenie zásady TUM postačuje na vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie.

36 — Pozri HOFFMANN, H.: c. d., s. 153 a 154, ktorý tvrdí, že „platné pravidlá a princípy [správneho práva Únie] sa vzťahujú na všetky aspekty správnej činnosti, či už ide o tvorbu podzákonných právnych predpisov a správnych pravidiel, alebo o rozhodovanie o konkrétnej veci (adjudikácia). Uplatňujú sa bez ohľadu na to, či je rozhodnutie založené na objektívnych kritériách, alebo či správny orgán požíva určitú mieru voľnej úvahy“, a konkrétne na s. 158, že „zásada povinnosti starostlivosti sa uplatňuje na všetky fázy správneho konania“.

37 — Ako uviedla ombudsmanka, rovnako veľavravná je skutočnosť, že Všeobecný súd v bode 205 napadnutého rozsudku uviedol, že ombudsmanka porušila zásadu TUM v rámci svojho vyšetrovania z vlastného podnetu v časti II.C.2 toho rozsudku, ktorá sa venuje zjavne nesprávnemu posúdeniu.

40. Po druhé, kľúčový argument, ktorý viedol Všeobecný súd k tomu, aby posúdil, ako to aj konštatoval, že porušenie zásady TUM zo strany ombudsmanky postačuje na preukázanie existencie dostatočne závažného porušenia práva Únie, vyplýva z poslednej vety bodu 85. V nej Všeobecný súd predpokladal, že dodržiavanie zásady TUM zo strany ombudsmanky je o to dôležitejšie, že jej boli zverené úlohy na základe článku 228 ods. 1 ZFEÚ a článku 3 ods. 1 rozhodnutia 94/262.

41. Jednoducho povedané, týmto zásadným vyhlásením Všeobecný súd požaduje, aby bola ombudsmanka „svätejšia než pápež“. Takýto názor je však v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora vo veci Lamberts, ktoré ombudsmanku postavilo na rovnakú úroveň s ostatnými inštitúciami Únie, pokiaľ ide o mimozmluvnú zodpovednosť Únie. Ako sa zdôrazňuje vo veci Lamberts, osobitná povaha funkcie ombudsmanky nevyžaduje uplatňovanie prísnejšej normy. Naopak, možno tvrdiť, že by to malo nepriaznivý vplyv na spôsob, akým si ombudsmanka plní úlohy, ktorými sú zabezpečiť, aby orgány Únie dodržiavali dobrovoľne zásadu riadnej správy veci verejných a, ak ju nedodržiavajú, využiť iné než donucovacie („*soft law*“) opatrenia. [38] Disponuje najmä širokou mierou voľnej úvahy pri vykonávaní svojho vyšetrovania, keď uzná za vhodné, a má len povinnosť vynaložiť čo najväčšie svoje úsilie. [39] Na rozdiel od toho, čo tvrdí pani Staelenová, táto voľná úvaha sa týka nielen otázky, či začať vyšetrovanie, ale vzťahuje sa tiež na „spôsob, akým [ona] vybavuje [sťažnosti]“ [40], a to vrátane vhodnosti použitia vyšetrovacieho opatrenia v súlade s článkom 3 ods. 2 a 3 rozhodnutia 94/262. To vysvetľuje, prečo Súdny dvor rozhodol, že len „za *osobitne výnimočných okolností* môže občan preukázať, že sa ombudsmanka dopustila pri výkone svojich funkcií dostatočne závažného porušenia práva [Únie], ktorým môže dotknutému občanovi spôsobiť škodu.“ [41] Zodpovednosť za *akékoľvek a každé* porušenie zásady TUM, ako to vyhlasuje napadnutý rozsudok, ohrozuje takúto voľnú úvahu, a teda aj samotnú funkciu.

42. Z úvahy Všeobecného súdu, že ombudsmanka musí ísť príkladom, okrem toho vyplýva, že jej názory sú akosi viac platné než názory ostatných. Aj keby to tak bolo, nebolo by logické, aby Súdny dvor odmietol uznať záväznosť rozhodnutí ombudsmanky o otázke, či orgán Únie dodržal zásadu riadnej správy vecí verejných, ako to aj v skutočnosti urobil. [42]

43. Domnievam sa preto, že tým, že Všeobecný súd v bode 86 napadnutého rozsudku rozhodol, že „obyčajné porušenie [zásady TUM] postačuje na preukázanie existencie dostatočne závažného porušenia“, sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia.

44. Napokon, Všeobecný súd v bode 88 napadnutého rozsudku taktiež rozhodol, že cieľom zásady TUM je priznanie práv jednotlivcom. Keďže ombudsmanka toto konštatovanie nespochybňuje, nasledujúce úvahy uvádzam z mojej strany len na okraj.

38 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 28. júna 2007, Internationaler Hilfsfonds/Komisia (C-331/05 P, EU:C:2007:390, bod 26).

39 — Rozsudok Lamberts, bod 50.

40 — Rozsudok Lamberts, bod 52.

41 — Rozsudok Lamberts, bod 52 (kurzívou zvýraznil generálny advokát). SUKSI, M., ktorý tento rozsudok komentoval v *Common Market Law Review*. č 42, Holandsko: Kluwer Law, 2005, s. 1773, tvrdí, že Súdny dvor sformuloval „zásadu zdržanlivosti“.

42 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 25. októbra 2007, Komninou a i./Komisia (C-167/06 P, neuverejnený, EU:C:2007:633, bod 44).

45. Ako autoritu pre tento názor Všeobecný súd citoval svoju vlastnú judikatúru, ktorá sa na zásadu TUM odvoláva ako na „pravidlo chrániace jednotlivcov“.[43] Pokiaľ mi je známe, Súdny dvor nikdy nevyhlásil nič v takomto zmysle.[44] Na jednej strane, článok 41 Charty, ktorého súčasťou je zásada TUM, odkazuje na seba ako na „právo“ na riadnu správu vecí verejných, ktoré sa vyskytuje v hlave V s názvom „Občianstvo“. Okrem toho, „práva“ môžu byť podľa článku 52 ods. 1 Charty „vykonané“ a správny orgán Únie je na základe článku 51 ods. 1 Charty povinný ich „rešpektovať“.[45]

46. Na druhej strane, ako sa uvádza vo vysvetlivke poskytnutej ako usmernenie k článku 52 ods. 5 Charty, práva, ktoré sa musia rešpektovať, sú *subjektívne* práva. Tu možno argumentovať tým, že skutočným cieľom zásady TUM je chrániť spoločné dobro zabezpečením toho, aby správny orgán vo všeobecnosti konal v súlade so zásadou právneho štátu. To platí najmä pre ombudsmanku, ktorej úlohou nie je poskytovať sťažovateľovi pomoc, o ktorú v sťažnosti žiada, ale odhaľovať nesprávny úradný postup v činnosti správneho orgánu Únie v súlade s článkom 2 ods. 1 rozhodnutia 94/262. Tento cieľ sa môže zhodovať so súkromným záujmom konkrétneho jednotlivca – v tomto prípade pani Staelenovej – avšak nie vždy možno predpokladať, že to tak je. Zdá sa, že správny výklad rozsudku Nölle II potvrdzuje toto: tento rozsudok výslovne odkazuje na postavenie, *de iure* alebo *de facto*, v akom sa zúčastnené strany v správnom konaní nachádzajú.[46] To je dôvod, ako sa uvádza nižšie v bode 91, prečo považujem za otázku, či nedodržiavanie tejto zásady zahŕňa v danej veci porušenie práva priznaného jednotlivcovi, za závisiacu od okolností.

47. V súlade s uvedeným považujem bod 88 napadnutého rozsudku za príliš kategorický. Uznávam však, že ombudsmanka túto časť rozsudku nespochybnila.

48. V každom prípade z vyššie uvedeného vyplýva, že prvá časť jej prvého odvolacieho dôvodu je dôvodná.

c) Druhá časť prvého odvolacieho dôvodu: závažnosť porušenia zásady TUM, ktoré spočíva v skreslení stanoviska Parlamentu z 22. marca 2007

49. Druhá časť prvého odvolacieho dôvodu je taktiež dôvodná.

50. Všeobecný súd v bode 142 napadnutého rozsudku vskutku stotožnil pochybenie spočívajúce v skreslení obsahu stanoviska Parlamentu z 22. marca 2007 s nedostatkom náležitej starostlivosti pri prešetrovaní spisu, ktoré predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie. Všeobecný súd len uviedol, že „ombudsmanka nedisponuje nijakou voľnou úvahou, pokiaľ ide o reprodukovanie obsahu dokumentu“.

51. Hoci je toto tvrdenie správne, samo osebe nepostačuje na preukázanie závažnosti pochybenia. Konkrétne Všeobecný súd neskúmal, či toto pochybenie bolo úmyselné, a či bolo ospravedlniteľné[47], a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že ombudsmanka v prvom stupni tvrdila, že išlo o obyčajnú chybu, a že už bola odstránená. V každom prípade skutočnosť, že ombudsmanka potvrdila, že sa dopustila pochybenia, je irelevantná.

43 — Rozsudok Nölle II, bod 76.

44 — Pokiaľ ide o to, či právomoci ombudsmanky podľa rozhodnutia 94/262 priznávajú práva súkromným osobám, (terajší) Všeobecný súd na túto otázku odpovedal záporne, pozri rozsudok z 10. apríla 2002, Lamberts/Európsky ombudsman (T-209/00, EU:T:2002:94, bod 87).

45 — Charta sa stala záväznou od vyhlásenia rozsudku Súdneho dvora vo veci Lamberts. V tejto súvislosti sa rozsudok Nölle II spomína v rámci vysvetliviek, ktoré boli poskytnuté ako usmernenie pre výklad Charty (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17) vo vzťahu k jej článku 41 a ktoré treba v súlade s tretím pododsekom článku 6 ods. 1 ZEÚ a článkom 52 ods. 7 Charty zohľadniť pri jej výklade.

46 — Rozsudok Nölle II, bod 76.

47 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame (C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 56). Hoci sa tento bod týka toho, či „nesprávne právne posúdenie [je] ospravedlniteľné“, nič nebráni tomu, aby sa toto kritérium uplatnilo rovnako aj vo vzťahu k nesprávnemu posúdeniu skutkového stavu, keďže uvedený bod nestanovuje taxatívny výpočet relevantných okolností.

52. Najmä sa mi zdá, že prejednávaná vec sa zásadne líši od situácie vo veci M. V danej veci skutočnosť, že ombudsmanka napravila prvotnú chybu (ktorá spočívala v pomenovaní úradníka Únie v uverejnenom znení rozhodnutia ombudsmanky v súvislosti s prípadom nesprávneho úradného postupu), nezmiernila závažnosť porušenia príslušného práva Únie.[48] Na rozdiel od toho mi v prejednávanej veci nie je závažnosť skreslenia obsahu stanoviska Parlamentu z 22. marca 2007 ihneď zrejmá, najmä však to, prečo toto pochybenie nebolo možné napraviť.

53. Skutočnosť, že Všeobecný súd v bode 102 napadnutého rozsudku uviedol, že „toto pochybenie… predstavuje nedodržanie náležitej starostlivosti… pri zohľadnení skutočnosti, ktorú ombudsmanka [sama] považovala za relevantnú“, nemá žiadny vplyv. Toto vyhlásenie je podkladom pre konštatovanie porušenia zásady TUM, nie pre konštatovanie, že porušenie bolo dostatočne závažné.

54. Podobne, v rozpore s tým, čo tvrdí pani Staelenová, ani z bodu 290 napadnutého rozsudku nevyplýva, že porušenie bolo dostatočne závažné. V každom prípade, ako tvrdí ombudsmanka, skutočnosť, že Všeobecný súd v bodoch 291 a 292 napadnutého rozsudku posudzoval, či opatrenia prijaté ombudsmankou môžu nahradiť nemajetkovú ujmu, ktorú pani Staelenová údajne utrpela, na tom nič nemení, keďže sa daná diskusia týka vyčíslenia škody a nie závažnosti porušenia.[49]

55. Všeobecný súd v skutočnosti neposkytuje žiadne skutočné vysvetlenie, ktoré by mal poskytnúť[50] vo vzťahu k tomu ako nedostatok náležitej starostlivosti zo strany ombudsmanky predstavoval dostatočne závažné porušenie práva Únie. Aj keby sa dospelo k záveru, že dané odôvodnenie implicitne vyplýva z bodu 88 napadnutého rozsudku, potom by si tento rozsudok protirečil, keďže Všeobecný súd začal svoju analýzu tým, že v bode 72 napadnutého rozsudku uviedol, že ak ombudsmanka nedisponuje nijakou mierou voľnej úvahy, obyčajné porušenie „*môže*“ postačovať na preukázanie dostatočne závažného porušenia.

56. Z tohto dôvodu sa v každom prípade domnievam, že Všeobecný súd dostatočne nesplnil svoju povinnosť odôvodnenia toho, prečo skreslenie obsahu stanoviska Parlamentu z 22. marca 2007 zo strany ombudsmanky predstavovalo dostatočne závažné porušenie zásady TUM.

d) Tretia časť prvého odvolacieho dôvodu: závažnosť porušenia zásady TUM, ktoré spočíva v nepreskúmaní, či predmetné informácie boli poskytnuté iným inštitúciám Únie

57. Predmetom tretej časti prvého odvolacieho dôvodu je konštatovanie Všeobecného súdu, že ombudsmanka tým, že nepreskúmala, či predmetné informácie boli poskytnuté iným inštitúciám Únie, porušila zásadu TUM spôsobom dostatočne závažným na vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie.

58. Všeobecný súd v bode 143 napadnutého rozsudku najmä rozhodol, že ombudsmanka „nepreukázala, že prešetrila a mala k dispozícii relevantné okolnosti na to, aby zistila, kedy a ako bol predmetný zoznam vhodných uchádzačov zaslaný ostatným inštitúciám, orgánom, úradom a agentúram Únie medzi 17. májom 2005 a 14. májom 2007“. Následne uviedol, že toto opomenutie konania s náležitou starostlivosťou predstavuje dostatočne závažné porušenie.

59. Ako ombudsmanka správne poznamenala, tento záver je založený na výklade judikatúry uvedenej v bode 86 napadnutého rozsudku. Keďže tento výklad považujem za chybný, za chybný teda považujem aj bod 143 napadnutého rozsudku.

48 — Rozsudok z 24. septembra 2008, M/Európsky ombudsman (T-412/05, neuverejnený, EU:T:2008:397, pozri najmä bod 134). Podobne pozri rozsudok zo 7. februára 1990, Culin/Komisia (C-343/87, EU:C:1990:49, bod 28).

49 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 14. októbra 2014, Giordano/Komisia (C-611/12 P, EU:C:2014:2282, body 37 až 40).

50 — Pozri, okrem iného, rozsudok z 26. mája 2016, Rose Vision/Komisia (C-224/15 P, EU:C:2016:358, bod 24 a citovanú judikatúru).

60. V prípade, že Súdny dvor, na rozdiel odo mňa, nepovažuje bod 86 napadnutého rozsudku za chybný, zastávam názor, že Všeobecný súd sa v každom prípade dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že si dostatočne nesplnil svoju povinnosť odôvodnenia.

61. Všeobecný súd totiž neposkytuje žiadne skutočné vysvetlenie, prečo to, že ombudsmanka neprešetrila, či predmetné informácie boli poskytnuté iným inštitúciám Únie, viedlo k vzniku dostatočne závažného porušenie zásady TUM. Samotná skutočnosť, že Všeobecný súd uviedol, že ombudsmanka nepreukázala, že prešetrila a mala k dispozícii relevantné okolnosti, nevysvetľuje závažnosť tohto pochybenia, ale súvisí s povinnosťou ombudsmanky znášať riziko nedostatku dôkazov v súvislosti s nimi. Pokiaľ ide o to, či možno odôvodnenie vyvodiť, odkazujem na to, čo som už uviedol vyššie v bode 55.

62. Z toho vyplýva, že tretej časti prvého odvolacieho dôvodu sa musí vyhovieť.

e) Štvrtá časť prvého odvolacieho dôvodu: závažnosť porušenia zásady TUM, ktoré spočíva v nepreskúmaní, či predmetné informácie boli poskytnuté GR Parlamentu

63. Po tom, čo Všeobecný súd konštatoval, že ombudsmanka „nepreukázala, že prešetrila a mala k dispozícii relevantné okolnosti na posúdenie poskytnutia [predmetných informácií]“, dospel Všeobecný súd v bode 144 napadnutého rozsudku k záveru, že nepreskúmanie toho, či predmetné informácie boli poskytnuté GR Parlamentu, je dostatočne závažné na to, aby vznikla mimozmluvná zodpovednosť Únie.

64. Ako ombudsmanka správne poznamenala, tento záver podobne vychádza z nesprávneho výkladu judikatúry uvedenej v bode 86 napadnutého rozsudku.

65. V každom prípade z dôvodov obdobných tým, ktoré som už uviedol vyššie v bodoch 60 a 61, sa domnievam, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že opomenul splniť svoju povinnosť odôvodnenia, prečo to, že ombudsmanka nepreskúmala, či predmetné informácie boli poskytnuté GR Parlamentu, bolo dostatočne závažným porušením zásady TUM.

66. Na základe uvedeného je štvrtá časť prvého odvolacieho dôvodu taktiež dôvodná, v dôsledku čoho je tento odvolací dôvod dôvodný v celom rozsahu.

C – *O druhom odvolacom dôvode: vznik zodpovednosti Únie za porušenie zásady TUM zo strany ombudsmanky počas vyšetrovania z vlastného podnetu*

1. Tvrdenia účastníkov konania

67. Ombudsmanka od začiatku tvrdí, že zohľadnením trvania platnosti zoznamu úspešných kandidátov v súvislosti s porušením zásady TUM, Všeobecný súd rozhodol *ultra petita*, keďže tvrdenie pani Staelenovej bolo jedným zo zjavne nesprávnych posúdení. Okrem toho ombudsmanka tvrdí, že článok 3 ods. 1 a 2 rozhodnutia 94/262 jej priznáva právomoc zhromažďovať dôkazy rôznymi spôsobmi, ako aj rozhodovať o tom, či vykoná ďalšie vyšetrovacie opatrenia. Tvrdí, že legitímne môže vychádzať z informácií, ktoré jej poskytli inštitúcie, pokiaľ neexistuje nič, čo spochybňovalo spoľahlivosť týchto dôkazov. Uvádza, že nemala žiadny dôvod na to, aby nevychádzala z odpovede Parlamentu z 15. novembra 2010 na otázku, ktorú sa pýtala v priebehu vyšetrovania z vlastného podnetu, pričom pani Staelenová, ktorá bola o tejto odpovedi informovaná, na ňu nereagovala. Ombudsmanka tvrdí, že nemohla predvídať, že Parlament túto informáciu opraví takmer o tri roky neskôr, a v každom prípade, že napadnutý rozsudok neobsahuje žiadne vysvetlenie, prečo je jej pochybenie dostatočne závažné. A napokon Všeobecnému súdu vytýka chybné konštatovanie, po prvé, v bode 113 napadnutého rozsudku, že to bola ona, kto predložil dokumenty odhaľujúce nepresnosť

stanoviska Parlamentu z 15. novembra 2010, a po druhé, v jeho bode 199, že „mená všetkých týchto pôvodných úspešných uchádzačov boli zapísané na uvedenom zozname vhodných uchádzačov aspoň dva roky, štyri mesiace a dvadsať dní“, keďže, ako sa uvádza v bode 201 napadnutého rozsudku, iba jeden kandidát bol na tomto zozname na trochu dlhšie obdobie než pani Staelenová. [51]

68. Pani Staelenová tvrdí, že domnienka dobrej viery na strane správneho orgánu je vyvrátiteľná. Podľa názoru Pani Staelenovej, len čo ombudsmanka vyhlásila sťažnosť za prípustnú, spoľahlivosť informácií tým bola vskutku spochybnená. Dobrá viera sťažovateľov by podľa jej názoru mala mať prednosť pred dobrou vierou správneho orgánu, keďže vyšetrovanie ombudsmanky sa vykonáva práve v záujme sťažovateľov. Pani Staelenová dospela k záveru, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho posúdenia, keď rozhodol, že ombudsmanka nemá dostatočné dôkazy, z ktorých vychádza jej rozhodnutie, a že takéto pochybenie bolo dostatočne závažné na to, aby spôsobilo vznik zodpovednosti Únie.

2. Posúdenie

69. Tvrdenie ombudsmanky, že Všeobecný súd rozhodol *ultra petita*, sa musí zamietnuť. Ako sa uvádza vyššie v bodoch 38 a 39, medzi zásadou TUM a ombudsmankinou voľnou úvahou pri rozhodovaní, či a ako vykonať jej vyšetrovanie, totiž existuje úzka súvislosť. Všeobecný súd rozhodne nevymedzil predmet žaloby nanovo, ale vyslovil tvrdenie pani Staelenovej založené na zjavne nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o porušenie zásady TUM, na čo bol oprávnený. [52]

70. Zvyšná časť tohto odvolacieho dôvodu pozostáva podľa môjho názoru z dvoch častí: po prvé, ombudsmanka tvrdí, že zásadu TUM neporušila tým, že v nadväznosti na odpoveď Parlamentu nevykonala ďalšie vyšetrovanie. Po druhé, tvrdí, že v každom prípade jej konanie nebolo dostatočne závažné na účely preukázania vzniku mimozmluvnej zodpovednosti Únie. Tento odvolací dôvod preskúmam v takomto poradí.

a) Prvá časť druhého odvolacieho dôvodu: údajné porušenie zásady TUM v dôsledku opierania sa o stanovisko Parlamentu z 22. marca 2007

71. Úryvky, ktoré ombudsmanka výslovne kritizovala, konkrétne body 199, 205 a 223 napadnutého rozsudku, sa všetky týkajú tvrdenia uvedeného v bode 197 tohto rozsudku, a síce, že ombudsmanka pochybila, keď nekonštatovala, že pani Staelenová bola diskriminovaná, pokiaľ ide o obdobie jej zápisu na zozname vhodných uchádzačov v porovnaní s ostatnými úspešnými uchádzačmi.

72. V rámci faktickej poznámky nemôžem vylúčiť, že ombudsmanka má pravdu, pokiaľ ide o jej kritiku skutkových zistení uvedených vyššie v bode 67. Hoci ombudsmanka netvrdí, že Všeobecný súd skreslil skutkové okolnosti veci v prvom stupni, táto kritika je však neúčinná, pretože takéto prípadné pochybenia sú nepodstatné. Pokiaľ totiž ide, po prvé, o nesprávne používanie pojmov „aspoň“, Všeobecný súd v bode 203 napadnutého rozsudku jednoducho – a právom – uviedol, že vysvetlenie Parlamentu bolo nesprávne. Po druhé, aj keď zo spisu vyplýva, že kľúčový dokument Parlamentu,

51 — Bod 201 anglického znenia napadnutého rozsudku obsahuje chybu prekladu, pretože používa množné číslo („…shorter than that for the other successful *candidates*…“), zatiaľ čo francúzske znenie rozsudku, teda jazyk konania, odkazuje na „… une durée inférieur à celle d'*un* des autres lauréats du Concours …“ (v oboch prípadoch kurzívou zvýraznil generálny advokát).

52 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 1. júla 2008, Chronopost/UFEX a i. (C-341/06 P a C-342/06 P, EU:C:2008:375, bod 75 a citovanú judikatúru).

v ktorom sa uviedlo, že jeho stanovisko z 15. novembra 2010 bolo nepresné, bol vyhotovený z iniciatívy pani Staelenovej, nie z iniciatívy ombudsmanky,[53] bod 113 napadnutého rozsudku neodkazuje na tento konkrétny dokument. Preto skutočnosť, že tento dokument bol predložený na žiadosť pani Staelenovej, nie je presvedčivá.

73. V každom prípade si nemyslím, že Všeobecný súd mohol oprávnene rozhodnúť, ako to urobil v bode 205 napadnutého rozsudku, že ombudsmanka porušila zásadu TUM tým, že pri ukončení vyšetrovania z vlastného podnetu konštatovala, že Parlament sa nedopustil nesprávneho úradného postupu „bez toho, aby získala dôkazy potvrdzujúce okamih prijatia každého z týchto úspešných uchádzačov do zamestnania, a ukázalo sa, že tieto vysvetlenia sú nepodložené“.

74. Pokiaľ ide konkrétne o skutočnosť, že predmetné vysvetlenia sa neskôr ukázali ako neopodstatnené, vážne pochybujem, že posúdenie, či orgán dodržal zásadu TUM, môže oprávnene závisieť len alebo prevažne od udalostí, ktoré nastali až po vytýkanom konaní. O pochybení nemožno rozhodovať výlučne na základe spätného poznania.

75. Ďalej sa zameriam na bod 204 napadnutého rozsudku, v ktorom Všeobecný súd všeobecným vyhlásením rozhodol, že „skutočnosť, že pri vyšetrovaní sa vysvetlenie poskytnuté inštitúciou ombudsmanke môže zdať presvedčivé, nezbavuje ombudsmanku zodpovednosti zabezpečiť, aby skutočnosti, na ktorých je založené toto vysvetlenie, boli preukázané, pokiaľ je toto vysvetlenie jediným základom jej konštatovania, že uvedená inštitúcia sa nedopustila nesprávneho úradného postupu“. Takéto vyhlásenie však jednoducho nestačí na preukázanie nedodržania zásady TUM zo strany ombudsmanky.

76. Ako sa totiž uvádza v bode 32 vyššie, dodržanie zásady TUM závisí od príslušných skutkových okolností a od platných pravidiel, ktoré upravujú predmetný postup a činnosť správneho orgánu. Príliš kategorický názor, akým je názor uvedený v bode 204 napadnutého rozsudku, možno preto považovať za irelevantný. Prinajmenšom vytvára mylný dojem, že ak by ombudsmanka založila svoj názor na dvoch vyjadreniach, dodržala by túto zásadu.

77. Posúdenie príslušných skutkových okolností a platných pravidiel potvrdzuje názor, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia.

78. Čo sa týka príslušných skutkových okolností, po prvé, ako tvrdí ombudsmanka a pani Staelenová to nepopiera, k stanovisku Parlamentu z 15. novembra 2010 neboli podané pripomienky pani Staelenovej, ktorá, ako sa uvádza v bode 26 napadnutého rozsudku, pred tým výslovne ombudsmanku požiadala, aby jej už nepísala a ani osobám konajúcich v jej mene v nadväznosti na žiadosť pani Staelenovej o ukončenie priamej komunikácie.[54]

79. Po druhé, z bodu 42 napadnutého rozsudku vyplýva, že vzhľadom na nesúhlas pani Staelenovej s vyšetrovaním z vlastného podnetu a nedostatok naliehavého verejného záujmu, neexistovali dôvody na ďalšie vyšetrovanie. V dôsledku toho ombudsmanka ukončila toto vyšetrovanie, ktoré, dovolím si pripomenúť, sa začalo v záujme nápravy záležitostí, ktoré pani Staelenová považovala za chybné.

53 — Zo spisu predloženého v prvom stupni vyplýva, že na základe žiadosti pani Staelenovej z 12. februára 2014 Všeobecný súd prostredníctvom rozhodnutia svojho tajomníka z 20. marca 2014 požadoval, aby Parlament predložil svoje písomné vyjadrenie v súbežnej veci o náhradu škody medzi touto inštitúciou a pani Staelenovou, uvedenej v bode 52 napadnutého rozsudku [vo veci, ktorá viedla k rozsudku z 29. apríla 2015, CC/Parlament (T-457/13 P, EU:T:2015:240)], čo urobil 27. marca 2014. Z odpovede Parlamentu v danej veci (ktorú ombudsmanka priložila k svojmu odvolaniu v prejednávanej veci) vyplýva, že Parlament tvrdil, že nové informácie o trvaní zahrnutia pôvodných úspešných uchádzačov na zozname úspešných uchádzačov vo výberom konaní EUR/A/151/98 získal počas predmetnom odvolacom konaní (pozri body 70 až 78 tohto rozsudku).

54 — Pozri tiež bod 61 rozhodnutia ombudsmanky z 31. marca 2011, ktorým ukončila vyšetrovanie z vlastného podnetu.

80. Po tretie, nič v rámci skutkových okolností, ktoré uvádza Všeobecný súd, neumožňuje dospieť k záveru, že ombudsmanka sa nemohla opierať o stanovisko Parlamentu z 15. novembra 2010, či už z dôvodu jeho predchádzajúceho konania alebo z iného dôvodu.

81. Čo sa týka platných pravidiel, širokú mieru voľnej úvahy, ktorú ombudsmanka požíva, som už objasnil vyššie v bode 41. Podľa článku 9 ods. 1 rozhodnutia 94/262 navyše ombudsmanka vykonáva svoju funkciu vo všeobecnom záujme Únie a jej občanov, a nie výlučne, ako tvrdí pani Staelenová, ako nástroj pre ďalšie individuálne záujmy. Keďže posúdenie tohto všeobecného záujmu – či už začatého na základe sťažnosti alebo z vlastného podnetu – závisí od okolností každej veci, počet relevantných kritérií, na ktoré môže ombudsmanka odkazovať pri uplatňovaní svojej voľnej úvahy, by sa nemal obmedzovať; a naopak, nemala by ani existovať povinnosť ombudsmanky uplatňovať výlučne stanovené kritériá.[55] To asi platí predovšetkým pri vyšetrovaniach, ktoré sa začali z vlastného podnetu ombudsmanky. Všeobecný súd napriek tomu jednoducho nebral do úvahy odpoveď Parlamentu z 15. novembra 2010, ani skutočnosť, že ombudsmanka ju považovala za presvedčivú. Takýto prístup, ktorým Všeobecný súd nahradil vlastné posúdenie ombudsmanky, je nezlučiteľný s osobitnou funkciou ombudsmanky.

82. Okrem toho je aj v rozpore so základnými princípmi práva Únie, ktorými sa riadi spôsob, akým ombudsmanka vykonáva svoje vyšetrovania.

83. Dovolím si pripomenúť, po prvé, že inštitúcie Únie dodržiavajú vzájomnú lojálnu spoluprácu,[56] a že súdy Únie sú oprávnené preskúmať, či sa táto povinnosť náležite plní. V spoločnostiach, ktoré sa riadia zásadou právneho štátu, táto zásada navyše vyžaduje povinnosť pravdivosti. Preto sa s vyhláseniami príslušných inštitúcií spája – vyvrátiteľná – domnienka hodnovernosti.[57] Ak vyhlásenie príslušného orgánu Únie predstavuje komplexnú odpoveď na otázky ombudsmanky, ombudsmanka nemôže spochybňovať pravdivosť alebo základné motívy týchto vyhlásení bez toho, aby na to mala dobré dôvody. Ak však dostačujúca odpoveď nie je k dispozícii, ombudsmanka môže a so všetkou pravdepodobnosťou musí pokračovať v jej vyšetrovaní. Tvrdenie pani Staelenovej, že domnienka je vyvrátená, ak ombudsmanka vyhlási sťažnosť za prípustnú, nenachádza žiadnu oporu v rozhodnutí 94/262: skutočnosť, že sťažnosť je prípustná neznamená, že je taktiež dôvodná, pretože pravidlá týkajúce sa prípustnosti, ktoré sa nachádzajú v tomto rozhodnutí, majú čisto formálnu povahu (pozri okrem iného článok 2 ods. 2 až 4, 7 a 8 rozhodnutia 94/262). Iný názor by zbavil článok 3 ods. 6 rozhodnutia 94/262, ktorý odkazuje iba na možnosť nesprávneho úradného postupu, účelu.

84. Po druhé, zásada, ktorá sa uplatňuje v práve Únie, je zásada voľného hodnotenia dôkazov, a jediným relevantným kritériom posúdenia predložených dôkazov je ich vierohodnosť.[58] V súlade s tým, ak sú dôkazy dostatočne vierohodné a spoľahlivé, vykonávanie ďalšieho vyšetrovania môže byť zbytočné.

85. Stručne povedané, ani príslušné skutkové okolnosti, ani platné pravidlá nepodporujú názor, že ombudsmanka porušila zásadu TUM.

86. Nesprávnosť stanoviska Parlamentu z 15. novembra 2010 totiž sama osebe neumožňovala, aby Všeobecný súd dospel k záveru, že ombudsmanka porušila zásadu TUM.

55 — Pokiaľ ide o uplatňovanie zásady TUM vo vzťahu k posúdeniu záujmu Únie zo strany Komisie, napadnuté v sťažnosti, ktorá deklaruje porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, pozri rozsudok zo 17. mája 2001, IECC/Komisia (C-450/98 P, EU:C:2001:276, body 57 a 58).

56 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 6. októbra 2015, Rada/Komisia (C-73/14, EU:C:2015:663, bod 84 a citovanú judikatúru).

57 — Pozri analogicky rozsudok z 26. apríla 2005, Sison/Rada (T-110/03, T-150/03 a T-405/03, EU:T:2005:143, bod 29) [potvrdený v odvolacom konaní rozsudkom z 1. februára 2007, Sison/Rada (C-266/05 P, EU:C:2007:75)].

58 — Rozsudok z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 63).

87. Treba pripomenúť, že porušenie zásady TUM Všeobecný súd v podstate vyvodil z porovnania skutočného obdobia, počas ktorého bola pani Staelenová zapísaná na zozname úspešných uchádzačov, s odpoveďou, ktorú poskytol Parlament 15. novembra 2010. Na základe informácií, ktoré vyšli najavo v priebehu konania v prvom stupni, rozhodol, že meno pani Staelenovej bolo na tomto zozname zapísané o jeden mesiac a osem dní kratšie než meno jediného iného zostávajúceho úspešného uchádzača, a že odpoveď, ktorú poskytol Parlament 15. novembra 2010, bola nesprávna. Od samého začiatku ma trápi to, že Všeobecný súd, zdá sa, spojil otázku, či ombudsmanka nepostupovala s náležitou starostlivosťou, so samostatnou otázkou, či skutočne došlo k diskriminácii. V každom prípade, ak by Parlament na účely argumentácie zaujal stanovisko v súlade s týmito zisteniami, je logické, že samotná skutočnosť, že meno jedného iného uchádzača sa v tomto zozname uvádzalo o čosi viac než mesiac dlhšie ako pani Staelenová, by neumožnila dospieť k záveru, že na tomto zozname nebola zapísaná počas obdobia v podstate porovnateľného s obdobím vo vzťahu k ostatným, nieto ešte, že by bolo zanedbaním povinnosti ombudsmanky, keby tak urobila. V najlepšom prípade sú tieto údaje nepresvedčivé.

88. Hoci sa teda oveľa neskôr ukázalo, že stanovisko Parlamentu z 15. novembra 2010 bolo nesprávne, neznamená to, že ombudsmanka nepostupovala s náležitou starostlivosťou. Naopak, zdá sa, že pani Staelenová nepreukázala v požadovanom rozsahu svoje tvrdenie, že bola predmetom diskriminácie, ktorú bola ombudsmanka v rámci náležitej starostlivosti povinná ďalej vyšetrovať.

89. Na základe uvedeného považujem prvú časť druhého odvolacieho dôvodu za dôvodnú.

b) Druhá časť druhého odvolacieho dôvodu: vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie

90. V prípade, že by Súdny dvor rozhodol, že ombudsmanka porušila zásadu TUM, zastával by som názor, že konštatovanie Všeobecného súdu o dostatočne závažnom porušení tejto zásady, ktoré je uvedené v bode 205 napadnutého rozsudku, vychádza zo všeobecného prístupu zaujatého v bode 86 tohto rozsudku, ktorý považujem za chybný.

91. Na podporu toho, čo som už uviedol v bode 46 vyššie by som mal dodať, že cieľom dodržiavania zásady TUM v rámci vyšetrovania začatého z vlastného podnetu ombudsmanky zvyčajne nie je ochrana práv konkrétneho občana, ale integrita vyšetrovania v súvislosti s tým, či došlo k nesprávnemu úradnému postupu. Ako však ombudsmanka nesporne objasnila na pojednávaní, minimálne formálne zistenie uvedené v bode 88 napadnutého rozsudku nespochybňuje.

92. V každom prípade, a z obdobných dôvodov, akými sú dôvody uvedené v bodoch 60 a 61 vyššie, sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že nevysvetlil, inak než odkázaním na svoje všeobecné odôvodnenie v bodoch 84 až 86 napadnutého rozsudku, prečo opomenutie ombudsmanky vykonať ďalšie vyšetrovanie v nadväznosti na stanovisko Parlamentu predstavovalo dostatočne závažné porušenie zásady TUM.

93. Z uvedeného vyplýva, že druhej časti druhého odvolacieho dôvodu sa musí vyhovieť, a v súlade s tým sa musí vyhovieť aj druhému odvolaciemu dôvodu v celom rozsahu.

D – *O treťom odvolacom dôvode: vznik zodpovednosti Únie za porušenie povinnosti konať v primeranej lehote zo strany ombudsmanky*

1. Tvrdenia účastníkov konania

94. Ombudsmanka síce súhlasí so Všeobecným súdom, že jej odpoveď z 1. júla 2008 na listy pani Staelenovej z 19. októbra 2007 a 24. januára 2008 nebola odovzdaná v primeranej lehote, avšak tvrdí, že Všeobecný súd nevysvetľuje, prečo takéto konanie predstavuje dostatočne závažné porušenie povinnosti konať v primeranej lehote, ktoré je spôsobilé vyvolať vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie. Podľa názoru ombudsmanky prístup, ktorý Všeobecný súd zaujal v bode 269 napadnutého rozsudku, nesprávne stavia na rovnakú úroveň porušenie tejto povinnosti a zaplatenie náhrady škody. V každom prípade tvrdí, že Všeobecný súd nezohľadnil všetky relevantné okolnosti vrátane skutočnosti, že ombudsmanka sa za oneskorenú odpoveď ospravedlnila.

95. Síce tento argument je vyjadrený v časti jej vyjadrenia týkajúceho sa druhej časti prvého dôvodu, pani Staelenová tvrdí, že Všeobecný súd v bode 290 napadnutého rozsudku dostatočne vysvetlil, prečo oneskorená odpoveď predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie.

2. Posúdenie

96. V prípade, že žiadne osobitné ustanovenia neupravujú príslušné lehoty, požiadavka právnej istoty vyžaduje, aby inštitúcie Únie vykonávali svoje právomoci v primeranej lehote. Primeranosť lehoty musí byť posúdená v závislosti od všetkých okolností každej veci a najmä od významu sporu pre dotknutú osobu, zložitosti veci a rôznych procesných štádií, ktoré inštitúcia Únie vykonala, ako aj od správania účastníkov konania v priebehu konania. V každom prípade však primeranosť lehoty nemôže byť stanovená s odkazom na presnú maximálnu dĺžku určenú abstraktným spôsobom. [59]

97. Je nesporné, že ombudsmanka porušila povinnosť konať v primeranej lehote, keď na listy pani Staelenovej z 19. októbra 2007 a 24. januára 2008 odpovedala až 1. júla 2008. Odpoveď bola teda poskytnutá v jednom prípade o viac ako osem a v druhom prípade o viac ako päť mesiacov po prijatí listov pani Staelenovej. V rámci tohto odvolacieho dôvodu ombudsmanka nesúhlasí s tým, že toto porušenie sa v bode 269 napadnutého rozsudku klasifikuje ako dostatočne závažné porušenie právnej normy. V tomto bode Všeobecný súd rozhodol, že „keďže žalobkyňa má právo, aby jej žiadosti boli vybavené v primeranej lehote, nedodržanie tejto lehoty predstavuje dostatočne závažné porušenie právnej normy, ktorej cieľom je priznať práva jednotlivcom, ktoré môže viesť k vzniku zodpovednosti Únie“.

98. Takýmto rozhodnutím Všeobecný súd zlúčil na jednej strane kritérium dostatočne závažného porušenia právnej normy, ktoré závisí od posúdenia vychádzajúceho z kritérií uvedených vo veci Brasserie du pêcheur [60] na druhej strane s požiadavkou, aby inštitúcie Únie vykonávali svoje právomoci v primeranej lehote, ktorá je založená na odlišných kritériách, konkrétne na tých, ktoré sú uvedené vyššie v bode 96 V zmysle judikatúry však platí, že na to, aby vznikla zodpovednosť Únie, musí neprimerané omeškanie vykazovať zrejmý nedostatok starostlivosti. [61]

99. Ombudsmanka má preto pravdu, keď tvrdí, že Všeobecný súd považoval akékoľvek porušenie povinnosti konať v primeranej lehote za dostatočne závažné porušenie právnej normy. Vskutku to odráža všeobecné vyhlásenie uvedené vyššie v bode 86 napadnutého rozsudku. Z dôvodov uvedených v bodoch 35 až 43 vyššie je takýto názor z právneho hľadiska nesprávny.

59 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 14. júna 2016, Marchiani/Parlament (C-566/14 P, EU:C:2016:437, body 95, 96, 99 a 100 a citovanú judikatúru).

60 — Rozsudok z 5. marca 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame (C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, body 55 až 57).

61 — Rozsudok z 15. marca 1995, COBRECAF a i./Komisia (T-514/93, EU:T:1995:49, bod 70) v súvislosti s lehotou 15 mesiacov.

100. Tvrdenie pani Staelenovej, že Všeobecný súd vysvetlil, prečo je oneskorenie dostatočne závažné, sa okrem toho musí zamietnuť z dôvodov uvedených v bode 54 vyššie.

101. Napokon z uvedeného tiež vyplýva, že si myslím, že Všeobecný súd neuviedol žiadne dôvody, prečo by odpoveď, ktorá nebola odovzdaná v primeranej lehote, predstavovala dostatočne závažné porušenie práva Únie. V každom prípade *mutatis mutandis* odkazujem na poznámky uvedené v bodoch 60 a 61.

102. Na základe uvedeného navrhujem vyhovieť tretiemu odvolaciemu dôvodu.

E – *O štvrtom odvolacom dôvode: vymáhateľná povaha nemajetkovej ujmy, ktorú utrpela pani Staelenová*

1. Tvrdenia účastníkov konania

103. Hoci ombudsmanka usudzuje, že Všeobecný súd v bode 290 napadnutého rozsudku správne rozhodol, že konanie ombudsmanky viedlo k strate dôvery v tento úrad, a ľutuje, že toto konanie vyvolalo u pani Staelenovej sklamanie, zároveň však spochybňuje to, ako možno tieto skutočnosti považovať za nemajetkovú ujmu. Tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho posúdenia tým, že v tejto súvislosti neposkytol žiadne vysvetlenie.

104. Pani Staelenová tvrdí, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, pokiaľ ide o existenciu nemajetkovej ujmy, ale že podhodnotil jej ujmu.

2. Posúdenie

105. Treba pripomenúť, že po tom, čo Všeobecný súd konštatuje existenciu ujmy, prináleží mu aj právomoc posúdiť spôsob a rozsah náhrady škody, a to v medziach nároku. Na to, aby však Súdny dvor mohol preskúmať rozsudok Všeobecného súdu, sa vyžaduje, aby bol príslušný rozsudok dostatočne odôvodnený, a čo sa týka posúdenia škody, aby uvádzal kritériá zohľadnené pri stanovení jej výšky.[62] Naopak, konštatovanie samotnej existencie škody zo strany Všeobecného súdu je taktiež otázkou, ktorá patrí do právomoci Súdneho dvora v konaní o odvolaní.

106. Všeobecný súd v bode 290 napadnutého rozsudku uviedol, že rôzne pochybenia, ktorých sa ombudsmanka dopustila, vyvolali u pani Staelenovej „dojem straty energie a spôsobili stratu dôvery v tento orgán“.[63] Hoci v bode 291 tohto rozsudku považoval jej stratu za zmiernenú určitými opatreniami ombudsmanky, v bode 292 pokračoval konštatovaním, že tieto opatrenia nestačia na úplnú náhradu tejto ujmy, ktorá je v bode 294 vyčíslená *ex aequo et bono* vo výške 7 000 eur.

107. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pokiaľ ide o druhú podmienku pre vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie, ktorá sa týka škody, táto podmienka vyžaduje, aby škoda, ktorej náhrada sa žiada, bola skutočná a určitá.[64]

62 — Pozri rozsudok z 9. septembra 1999, Lucaccioni/Komisia (C-257/98 P, EU:C:1999:402, body 34 a 35 a citovanú judikatúru).

63 — Aj keď na tomto mieste cituje odvolanie vo vzťahu k strate dôvery pani Staelenovej len tento bod napadnutého rozsudku, a následne spochybňuje názor, že „skutočnosti vybrané Všeobecným súdom môžu súvisieť s nemajetkovou ujmou“, implicitne zahŕňa dojem straty času a energie.

64 — Pozri rozsudky z 9. novembra 2006, Agraz a i./Komisia (C-243/05 P, EU:C:2006:708, bod 27), a z 21. februára 2008, Komisia/Girardot (C-348/06 P, EU:C:2008:107, bod 54).

108. Hranica, ktorú treba splniť, aby bolo možné považovať nemajetkovú ujmu za vymáhateľnú, je pochopiteľne vysoká, pričom Súdny dvor túto hranicu neznížil ani keď bol na to vyzvaný.[65] Najmä v prípade žaloby o náhradu škody podanej v spojení so žalobou o neplatnosť predstavuje zrušenie napadnutého aktu za normálnych okolností primerané odškodnenie za akúkoľvek nemajetkovú ujmu, s tým výsledkom, že nárok na náhradu škody nemusí mať účel.[66] Nejasné nároky na náhradu nemajetkovej ujmy navyše nie sú vymáhateľné. Súdny dvor napríklad odmietol priznať náhradu nemajetkovej ujmy týkajúcej sa „stavu pretrvávajúcej neistoty“ vo vzťahu k služobnému postupu.[67] Predpokladal by som teda, že čím nezvyčajnejší je nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, tým väčšia je potreba, aby ho navrhovateľ objektívne odôvodnil. Na to, aby Súdny dvor mohol náležite vykonať preskúmanie, by teda muselo existovať podrobnejšie odôvodnenie zo strany Všeobecného súdu, a to v prípade, že príslušný nárok považuje za dôvodný.

109. Ak je však utrpená ujma obzvlášť ťažká a uznanie spáchanej nezákonnosti nie je dostatočné, výnimočne môže byť vhodné, aby sa priznala náhrady nemajetkovej ujmy. Napríklad vo veci Culin išlo o zamietnutie kandidatúry žalobcu na povýšenie v rámci Komisie. Odpoveď Komisie na jeho sťažnosť obsahovala nepriaznivé posúdenie jeho manažérskych schopností, ktoré, ako sa ukázalo, bolo nesprávne. Súdny dvor rozhodol, že toto posúdenie je samo osebe urážlivé. Navyše bolo šírené v rámci Komisie, čo žalobcovi spôsobilo zrejmú nemajetkovú ujmu, a to nezávisle od rozhodnutia o zamietnutí jeho kandidatúry. Túto ujmu úplne nenahradilo ani zverejnenie opravy v dodatku, ani zrušenie zamietnutia. Súdny dvor preto uložil Komisii povinnosť zaplatiť jeden symbolický francúzsky frank ako náhradu nemajetkovej ujmy.[68]

110. Rovnako vo veci M Všeobecný súd rozhodol, že pomenovanie úradníka Komisie v originálnom zverejnenom znení rozhodnutia ombudsmanky porušilo práva tohto úradníka a poškvrnilo to jeho povesť, za čo tento úradník získal 10 000 eur ako náhradu nemajetkovej ujmy.[69]

111. To sa však nezhoduje so situáciou v prejednávanej veci.

112. Na rozdiel od vyššie uvedených prípadov totiž Všeobecný súd nevysvetlil, ako hlboko a osobne ovplyvnila pani Staelenovú jej údajná strata dôvery v úrad ombudsmana. V skutočnosti by to bola ombudsmanka, ktorá tým bola dotknutá: dokumentmi, ktoré Všeobecný súd považoval za protiprávne, nebola totiž pošpinená povesť pani Staelenovej.

113. Okrem toho, vo všeobecnosti nie som presvedčený o prístupe, ktorý spočíva v priznaní náhrady nemajetkovej ujmy za stratu dôvery vo verejné inštitúcie. Vzhľadom na to, že verejné inštitúcie sa neustále môžu dopustiť a dopúšťajú sa chýb na dennej báze, zdržal by som sa špekulácií o tom, či takúto dôveru možno získať a stratiť, a poznamenávam len, že takýto prístup by len zbytočne podporil kultúru vedenia sporov.

65 — Porovnaj napríklad rozsudok zo 14. mája 1998, Rada/De Nil a Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, bod 25) s rozsudkom z 26. júna 1996, De Nil a Impens/Rade (T-91/95, EU:T:1996:92, body 49 a 50), a ďalej rozsudok z 18. apríla 2013, Komisia/Systran a Systran Luxembourg (C-103/11 P, EU:C:2013:245, bod 84) s rozsudkom zo 16. decembra 2010, Systran a Systran Luxembourg/Komisia (T-19/07, EU:T:2010:526, body 324 a 325).

66 — Pozri rozsudky zo 7. februára 1990, Culin/Komisia (C-343/87, EU:C:1990:49, bod 26), z 28. februára 2008, Neirinck/Komisia (C-17/07 P, EU:C:2008:134, body 96 až 98) a v tomto zmysle z 28. mája 2013, Abdulrahim/Rada a Komisia (C-239/12 P, EU:C:2013:331, bod 72). Niektorí tvrdia, že táto judikatúra sa vzťahuje najmä na oblasť verejnej služby, pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Safa Nicu Sepahan/Rada (C-45/15 P, EU:C:2016:658, bod 54).

67 — Rozsudok zo 14. mája 1998, Rada/De Nil a Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224, bod 25 a bod 2 výroku).

68 — Pozri rozsudok zo 7. februára 1990, Culin/Komisia (C-343/87, EU:C:1990:49, body 27 až 29).

69 — Rozsudok z 24. septembra 2008, M/Európsky ombudsman (T-412/05, neuverejnený, EU:T:2008:397). Generálny advokát Geelhoed vo svojich návrhoch, ktoré predniesol vo veci Európsky ombudsman/Lamberts (C-234/02 P, EU:C:2003:394, bod 143), usúdil, že príčinná súvislosť existuje medzi údajnými porušeniami administratívnej povinnosti ombudsmana pri vybavovaní veci pána Lamberta a ich „škodlivými a deštruktívnymi účinkami“, ktoré na neho majú, ale v bode 141 týchto návrhov sa zdržal posúdenia otázky samotnej škody, ako to urobil aj (terajší) Všeobecný súd vo svojom rozsudku.

114. Pokiaľ ide o priznanie škody, ktorú pani Staelenová utrpela v podobe jej pocitu straty času a energie, stačí uviesť, že Všeobecný súd očividne nedokáže vysvetliť, ako dospel k záveru, že skutočnosť, že pani Staelenová má takýto pocit, ju oprávňuje na náhradu škody. Hoci škodu, ktorá vyplýva z určitých typov nemajetkovej ujmy, môže byť ťažké vyčísliť, náhradu za takúto škodu nemožno priznať iba na základe subjektívneho vyhlásenia osoby oprávnenej na jej náhradu, ale musí ju byť aj možné navonok a objektívne preskúmať.

115. Dôvody uvedené v bodoch 291 a 292 napadnutého rozsudku objasňujú, prečo určité opatrenia ombudsmanky nestačili na náhradu údajnej nemajetkovej ujmy pani Staelenovej, ale v prvom rade neobjasňujú, prečo je takáto ujma vymáhateľná.

116. Svojím konštatovaním, že strata dôvery a pocit straty času a energie, ktorý pani Staelenová prežívala, mohli viesť k vymáhateľnej ujme, sa teda Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia z hľadiska hmotného, ako aj z hľadiska procesného, a to tým, že toto tvrdenie nijako neodôvodnil. Štvrtému odvolaciemu dôvodu by sa teda malo vyhovieť.

F – *O piatom odvolacom dôvode: príčinná súvislosť*

1. Tvrdenia účastníkov konania

117. Ombudsmanka s odkazom na bod 293 napadnutého rozsudku tvrdí, že jedna z nezrovnalostí, ktoré odhalil Všeobecný súd, súvisela s vyšetrovaním z vlastného podnetu. S odkazom na bod 292 napadnutého rozsudku tvrdí, že príčinná súvislosť neexistuje. Všeobecný súd sa tým dopustil nesprávneho právneho posúdenia.

118. Pani Staelenová sa k tomuto odvolaciemu dôvodu nevyjadrila.

2. Posúdenie

119. V oblasti mimozmluvnej zodpovednosti Únie otázka existencie príčinnej súvislosti medzi škodovou udalosťou a škodou ako podmienky vzniku tejto zodpovednosti je otázkou právnou, ktorá z tohto dôvodu podlieha preskúmaniu Súdnym dvorom.[70] Príčinná súvislosť potrebná na vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie podľa článku 340 ZFEÚ druhého odseku sa preukáže v prípade, keď škoda predstavuje priamy následok príslušného porušenia.[71]

120. Z odvolania vyplýva, že v rámci piateho odvolacieho dôvodu ombudsmanka namieta bod 293 napadnutého rozsudku v spojení s bodom 292 tohto rozsudku.

121. Všeobecný súd v bode 293 napadnutého rozsudku uviedol, že „protiprávnosti, ktorých sa dopustila ombudsmanka sú… rozhodujúcou príčinou straty dôvery [pani Staelenovej] v inštitúciu ombudsmanky a dojmu, že sťažnosť bola stratou času a energie. Existuje teda príčinná súvislosť medzi predmetnými protiprávnosťami a uvedenou nemajetkovou ujmou v zmysle judikatúry“.

122. Ombudsmanka tvrdí, že pochybenie, ktorého sa dopustila v rámci vyšetrovania z vlastného podnetu, teda nevykonanie ďalšieho vyšetrovania v nadväznosti na stanovisko Parlamentu z 15. novembra 2010, nemôže viesť k strate dôvery pani Staelenovej v úrad ombudsmanky, keď podľa bodu 292 napadnutého rozsudku „nesúhlas [pani Staelenovej] s vyšetrovaním začatým z vlastného podnetu ombudsmanky bol odôvodnený touto stratou dôvery“.

70 — Rozsudok zo 16. júla 2009, Komisia/Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, bod 192).

71 — Rozsudok z 30. apríla 2009, CAS Succhi di Frutta/Komisia (C-497/06 P, neuverejnený, EU:C:2009:273 bod 59 a citovaná judikatúra).

123. Ako však ombudsmanka nakoniec na pojednávaní uznala, znenie jej odvolania v skutočnosti nespochybňuje zistenie uvedené v bode 293 napadnutého rozsudku, podľa ktorého existuje príčinná súvislosť medzi príslušnými pochybeniami a pocitom pani Staelenovej, že jej sťažnosť bola stratou času a energie. Podľa poslednej vety bodu 290 napadnutého rozsudku, ktorý sa taktiež nenamieta, bolo takéto vnímanie čiastočne spôsobené pochybením, ktoré spočívalo v tom, že ombudsmanka nevykonala ďalšie vyšetrovanie v nadväznosti na stanovisko Parlamentu z 15. novembra 2010.

124. Z toho vyplýva, že aj v prípade, že ombudsmanka má vo vzťahu k tomuto konkrétnemu pochybeniu pravdu, výroková časť rozsudku nebude vyžadovať zmenu. Piaty odvolací dôvod je preto neúčinný.

125. V prípade, že Súdny dvor by tento odvolací dôvod považoval za účinný, považoval by som ho za dôvodný. Z bodu 292 napadnutého rozsudku totiž vyplýva, že strata dôvery pani Staelenovej v úrad ombudsmanky predchádza pochybeniu spojenému s ukončením vyšetrovania začatého z vlastného pohybu ombudsmanky. Príčinná súvislosť teda nebola vo vzťahu k tomuto pochybeniu preukázaná alebo, prinajmenšom, jej odôvodnenie sa zdá byť rozporuplné.

126. Môj hlavný názor je však taký, že Súdny dvor by mal piaty odvolací dôvod odmietnuť ako neúčinný.

G – *O následkoch posúdenia*

127. Súdny dvor zamietol hlavné odvolanie, ako aj vzájomné odvolanie pani Staelenovej.[72] Napadnutý rozsudok je teda konečný, pokiaľ ide o otázku *zvýšenia* mimozmluvnej zodpovednosti ombudsmanky.

128. Z vyššie uvedeného okrem toho vyplýva, že prvý až štvrtý odvolací dôvod vznesený zo strany ombudsmanky považujem za dôvodný.

129. Vzhľadom na to navrhujem, aby Súdny dvor zrušil body 1, 3 a 4 výrokovej časti napadnutého rozsudku, a to v súlade s článkom 61 Štatútu.[73] Taktiež navrhujem, aby Súdny dvor na základe toho istého ustanovenia vydal v tejto veci konečné rozhodnutie, keďže vo vzťahu k žalobe pani Staelenovej o náhradu škody týkajúcej sa nemajetkovej ujmy to stav konania umožňuje.

130. Podľa ustálenej judikatúry platí, že vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie v zmysle článku 340 druhého odseku ZFEÚ je podriadený splneniu súboru podmienok, a to nezákonnosti konania vytýkaného inštitúciám alebo orgánom Únie, existencie škody a existencie príčinnej súvislosti medzi namietaným konaním inštitúcie alebo orgánu a uvádzanou škodou.[74]

131. Keďže sú tieto podmienky kumulatívne, netreba skúmať ostatné podmienky, ak čo i len jedna z nich nie je splnená.[75]

132. Je mi jasné, že ombudsmanka neporušila právo Únie dostatočne závažným spôsobom vo všetkých piatich prípadoch uvedených Všeobecným súdom. Okrem toho, vzhľadom na okolnosti podporujúce nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za údajnú ujmu spôsobenú ombudsmankou v priebehu príslušných vyšetrovaní, nie je zrejmé, že zásada TUM priznáva práva pani Staelenovej. V každom prípade by som Súdnemu dvoru poradil, aby sa nezaoberal touto otázkou v prvom stupni.

72 — Uznesenia z 29. júna 2016, Európsky ombudsman/Staelen (C-337/15 P, neuverejnené, EU:C:2016:670), a z 20. júla 2016, Staelen/Európsky ombudsman (C-338/15 P, neuverejnené, EU:C:2016:599).

73 — Pozri napríklad výrokovú časť rozsudku zo14. mája 1998, Rada/De Nil a Impens (C-259/96 P, EU:C:1998:224) v porovnaní s výrokovou časťou rozsudku z 26. júna 1996, De Nil a Impens/Rada (T-91/95, EU:T:1996:92).

74 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 14. októbra 2014, Giordano/Komisia (C-611/12 P, EU:C:2014:2282, bod 35 a citovanú judikatúru).

75 — Rozsudok z 30. apríla 2009, CAS Succhi di Frutta/Komisia (C-497/06 P, EU:C:2009:273, bod 40 a citovaná judikatúra).

133. Zdá sa byť totiž vhodnejšie posúdiť povahu nemajetkovej ujmy, ktorú pani Staelenová zrejme utrpela.

134. Tvrdenia pani Staelenovej uvedené v prvom stupni vo vzťahu k jej nemajetkovej ujme sú výstižne zhrnuté v bode 272 napadnutého rozsudku. Všeobecný súd v bodoch 288 a 289 tohto rozsudku správne odmietol niektoré z jej tvrdení, a to v rozsahu, v akom žiadala od ombudsmanky náhradu za údajné previnenie Parlamentu a za jej údajnú stratu spočívajúcu v tom, že „prišla o peniaze“.

135. V tejto súvislosti a z dôvodov uvedených vyššie v bodoch 112 až 114, nepovažujem zvyšné tvrdenia pani Staelenovej, ktoré sa týkajú straty jej dôvery v úrad ombudsmanky a jej pocitu straty času a energie, za presvedčivé. Keďže dôkazné bremeno znáša pani Staelenová,[76] dospel som k záveru, že jej nárok na náhradu škody za spôsobenú nemajetkovú ujmu, sa netýka škody, ktorá je skutočná a určitá v zmysle článku 340 ZFEÚ.

136. Keďže jedna z kumulatívnych podmienok pre vznik mimozmluvnej zodpovednosti Únie nie je splnená, navrhujem, aby Súdny dvor zamietol žalobu pani Staelenovej o náhradu škody za spôsobenú nemajetkovú ujmu v zostávajúcej časti, a v dôsledku toho, aby zamietol žalobu v celom rozsahu.

H – *O trovách*

137. Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora platí, že ak je odvolanie dôvodné a Súdny dvor sám rozhodne s konečnou platnosťou o veci, rozhodne aj o trovách konania. Podľa jeho článku 138 ods. 2, ktorý sa uplatňuje sa na konanie o odvolaní v zmysle článku 184 ods. 1, platí, že Súdny dvor uloží účastníkovi konania, ktorý vo veci nemal úspech, povinnosť nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté.

138. Uznesením z 29. júna 2016 Súdny dvor zamietol vzájomné odvolanie pani Staelenovej a vyhradil si právo rozhodnúť o trovách konania v rozhodnutí vo veci samej. Navrhujem teraz, aby Súdny dvor vyhovel odvolaniu ombudsmanky a zrušil napadnutý rozsudok. Okrem toho navrhujem, aby Súdny dvor zamietol zvyšnú časť žaloby pani Staelenovej o náhradu škody a v dôsledku toho aj žalobu v celom rozsahu. Ombudsmanka vo svojom odvolaní navrhla, aby sa o trovách konania rozhodlo spravodlivo a primerane. Z uvedeného teda vyplýva, že pani Staelenová by mala znášať svoje vlastné trovy konania a nahradiť trovy konania, ktoré ombudsmanke vznikli v súvislosti s konaním pred Všeobecným súdom a pred Súdnym dvorom.

VI – Návrh

139. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem, aby Súdny dvor:

— vyhlásil za neprípustnú žalobu Claire Staelenovej o náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú podala v rámci svojho vyjadrenia k odvolaniu,

— zrušil body 1, 3 a 4 výrokovej časti rozsudku z 29. apríla 2015, Staelen/Ombudsman (T-217/11, EU:T:2015:238),

— zamietol žalobu o náhradu škody, ktorú podala pani Staelenová vo veci T-217/11, pokiaľ ide o jej nemajetkovú ujmu, a preto aj žalobu o náhradu škody v celom rozsahu,

76 — Pozri rozsudok zo 14. októbra 2014, Giordano/Komisia (C-611/12 P, EU:C:2014:2282, bod 36 a citovanú judikatúru).

— zaviazal pani Staelenovú znášať vlastné trovy konania a nahradiť trovy konania, ktoré ombudsmanke vznikli v konaní pred Všeobecným súdom vo veci T-217/11 a v konaní pred Súdnym dvorom vo veci C-337/15 P.